

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

33. Alia difficultas tollitur ex duobus aequaliter tentatis ex libro duodecimo de Civitate Dei.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

mus. Vnde quodam loco dicit Augustinus: *Gratia vero Dei semper est bona*. Et effectum ejus adæquatum duplicem, videlicet voluntatem seu volitionem infirmam ac fortem statim explicans: *Et per hanc, inquit, etiam fit, ut sit bona voluntatis, cum prius fuerit voluntatis male. Per hanc etiam fit, ut ipsa bona voluntas, que iam esse capit, augeatur & tam magna fiat, ut possit divina implere mandata que voluerit, cum valde perfectior voluerit.* Vbi quod dixit gratia Dei semper est bona, non alium sensum habet, nisi quod semper hominem efficiat bonum & consequenter semper congrua sit & congruè moveat voluntatem. Nimirum quia semper voluntatem determinat ad influendum iecum, non à voluntate ad influendum determinatur. Hanc sine perpetuam gratiæ cum effectu secuturo congruitatem, si ita vocare libet, satis indicavit Augustinus, quando gratiam non semel Apostolicè phrasi **INCREMENTVM** appellat, quemadmodum & in præcedentibus declaravi. Incrementi enim ratio non potest ab effectu voluntatis realiter consequente separari, quemadmodum hoc in arboribus manifestum est. Si enim homine extrinsecus congruè plantante, Deus intrinsecus dat incrementum, re ipsa crescit quod plantatum est. Congruitas enim prædicationis seu vocationis ita se habet ad motum voluntatis bonam, sicut congruitas plantationis ad accretionem ejus quod feritur: quarum utraque quidem valde ad producendos effectus istos utilis est & potè necessaria, sed ab illis tamen separari potest, si Dei desit operatio, qua intrinsecus incrementum tribuit, sive per naturam sive per gratiam. Nam inde est illud celeberrimum Augustini, *Agnoscamus gratiam que facit prodesse doctrinam*, hoc est, quæ incrementum tribuit.

Ex his jam subluet secunda causa, cur, etiam si concederemus in ista secunda ad Simplicianum quæstione **CONGRVAM** dici vocationem internam, vel potius externam, prout internam vocationem sibi conjunctam habet

(nimis enim est manifestum quod de sola interna gratia non loquatur) nihil tamen pro Neotericorum opinione sequeretur. Diceretur enim hominem vocare congruè seu congruenter, quia causam adhibet accommodatam ad illum effectum quem vult, concurrente voluntate, producere: sicuti Deus rebus omnibus producendis causas congruas instituit. Consequenter igitur Deus diceretur ita vocare, *quomodo aptum est eis qui sequuntur vocationem: vel, quomodo aptum est, ut moveantur; quomodo scit ei congruere ut vocantem non respiciat, quia novit efficaciam suæ vocationis, quæ ex externo signo & inspiratione constat; qua sic vocat alios ut vorando convertat, alios ut votando roboret, & fortissimos reddat.* Quæ locutio similis esset, ac si diceretur, Christus ita vocavit filium viduæ & Lazarum, quomodo sciebat esse suscitandos. Non enim hoc intelligeretur, vel de sola interiori operatione, qua vitæ reddebantur, nec de sola exteriori vocatione, vel de aliqua præsentia conditionata, sed de utraque vocatione simul unam completam causam constituyente suscitationis, eujus vim ita pervenit Deus, ut inde effectus infallibiliter secutus sit. Inter istos autem duos solutionis modos, ista differentia est, quod juxta priorem, congruitas externæ vocationis respicit affectus quos gratia inspirat tanquam terminum congruitatis, nam per istos homines vicissim congruit, & contemperatur vocationi, prout Augustinus loquitur, *ut eam capiat, eique sequenda sit, idoneus.* Juxta posteriorem verò, congruitas externæ internæque vocationis respicit ipsum voluntatis motum seu effectum vocationis qui intenditur, & affectibus illis inspiratis naturâ posterior est tanquam terminus congruitatis. Tunc enim dicitur congrua vocatio, non quia inspiratis affectibus contemperata, sed quia conveniens est movendæ voluntati, ut aut velit, aut fortius velit: cujus motionis causa est illa affectuum novorum inspiratio, tanquam videlicet ipsa interior vocatio. Sed de congrua vocatione satis

CAPVT XXXIII.

Alia difficultas tollitur ex duobus æqualiter tentatis, ex libro duodecimo de Civitate Dei.

OBIECTVR alius ex libro 12. de Civitate Dei locus, ubi docet August. solam libertatem voluntatis esse causam voluntatis malæ. Ponit enim duos equaliter affectos animo & corpore videre unius corporis pulchritudinem, quæ visâ unus eorum ad illius præsumendum moveatur, alter in voluntate pudica stabili perseveret. Addit inferius eos etiam eadem tentatione pulsari: Nam ut hoc quoque impedimentum ab ista quæstione tollatur, si eadem tentatione ambo tententur, & unus ei cedat atque consentiat; alter idem, qui fuerat perseveret, quæ posita circumstantiarum æqualitate subjungit: *Quid*

aliud apparet nisi unum voluisse, alterum noluisse à castitate deficere? Vnde nisi propria voluntate, ubi eadem fuerat in utroque corporis & anima affectio? Amborum oculis pariter visa est eadem pulchritudo: ambobus pariter instituta tentatio? Ex quibus colligunt re ipsa fieri posse, ut eum eadem omnino gratia, unus velit, alter nolit, non alia videlicet ex causa, nisi ex sola libertate & indifferentia voluntatis, utpote cujus sit, hic & nunc gratiam ad influendum determinare, vel non determinare ut ipsi loquuntur. Ex quo consequi videtur, etiam nunc gratiam relinquere in libero arbitrio, utpote quæ tribuat

Vide Franciscus Suarez, lib. 3. de concupiscentia. c. 20.

ei posse fieri, ipsum velle vel nolle permittendo indifferentia voluntatis.

Ad hunc locum alii aliud respondent, magis, quantum videtur, ut vim argumenti evadant, quam ut genuinam Augustini sententiam assequantur. Itaque dicunt aliqui, non exacte in isto loco tractare Augustinum de gratia, dum totum reducit ad voluntatem, quod aliis in locis gratia Dei tribuit. Addunt itaque casum Augustini nunquam accidere posse. Alii tentationem, de qua Augustinus, sine gratia superari posse, viribus arbitrii naturabilibus, nec illam victoriam futuram opus supernaturale; atque ita perperam inde concludi aliquid contra naturam necessitatemque gratia, quae determinet voluntatem ad opus supernaturaliter bonum. Alii alia dicunt, quibus recensendis non est opus immorari.

Dico itaque duobus modis ad hanc difficultatem posse responderi. Primus est, Augustinum illo loco indagare causam voluntatis mala, eoque rem deducere, ut constet eum qui cadit non cadere nisi propria voluntate. Quod verissimum esse nemo sane mentis dubitat: quamvis etiam propria voluntate fiat, aditum tamen esse posse peculiari auxilio gratia Dei, ut firmiter quam alter staret. Non enim erat questio de causa standi, sed cadendi. Non enim idcirco alter non recidit sola propria voluntate, quia alter qui stetit etiam sua voluntate, sed adiuta permanferit. Cum ergo dicit: *Quid aliud apparet nisi unum voluisse, alterum noluisse a castitate desicere?* Verissimum dicit, proximamque causam discretionis illius adducit, sed si ulterius etiam indagare cogeretur, an etiam bona voluntas sicut mala, ex sola libertate nasceretur, responderet fortassis id quod aliis de mala lapsorum hominum voluntate interrogatus, cur homo non esset sine peccato, respondit, *Possum facillime ac veracissime respondere, quia homines nolunt.* En causam proximam peccatorum, sed si ex me queritur, quare nolunt, inus in longum. Ita & hic de bona permanente voluntate dixit, quia noluit a castitate desicere. Sed si causa istius firmitatis quaeretur, fortassis ostium divinae gratia panderet. Nam in libro de praedestinatione Sanctorum discretionem credentium a non credentibus, eodem plane modo non semel ad humanas reducit voluntates, sed tanquam ad causam proximam discernentem homines. Quod ne quis in praedictum divini adjutorii traheret, sicut nunc iste locus ex libro de Civitate Dei trahitur, statim adiecit causam istius discretionis, altiorum videlicet gratiam Dei. Nam cum docuisset, *Credere vel non credere, esse in arbitrio voluntatis humanae*, quo nihil apertius dici potest, quam homines credere, quia volunt, non credere, quia nolunt, confestim subiungit, *sed in electis preparatur voluntas a Domino.* Et iterum inferius, cum obsecisset aliquis pro libertate voluntatis humanae qua homines discernuntur: *Multi ad dunt verbum veritatis, sed alij credunt, alij contra dunt.* Volunt ergo isti credere, nolunt autem illi. Res-

pondet Augustinus: *Quis hoc ignoret? Quis hoc neget? Sed cum alijs preparatur, alij non preparatur voluntas a Domino discernendum est utique quid veniat de misericordia eius, quid de iudicio.* Et adhuc paucis interpositis aperitissimè: *Et tamen illi, quia voverunt, crediderunt, illi quia noluerunt non crediderunt.* Et mox subnectit causam discretionis ulteriorem: *Misericordia igitur & iudicium in istis voluntatibus facta sunt. Electio quippe ista gratia est &c.* Ecce quoties Augustinus causam discretionis credentium a non credentibus in voluntatis humanae refert, sicut revera referenda est: sed cum ultimus cardo etiam istius diversitatis voluntatum quaeretur, clarissimè recurrit ad misericordiam & iudicium Dei, quae in ipsa etiam hominum voluntatibus fuerit.

Nec verò ista adjutorii differentia repugnat hypothese, qua ponit utroque aequaliter affectos animo & corpore; hoc enim sine incommodo de naturali constitutione intelligitur. Adde quod ipsemet in fine exponit illam constitutionis aequalitatem, ante visionem atque tentationem: ut nihil obstat Augustino, si post illam disares adjutorio asserantur: quod mirum videri non debet, quia illud adjutorium quod facit velle, cum ipso velle intime conjunctum est, ut cum eo unum quodammodo censetur. Quae quidem responsio non videtur esse contemnenda, & ostendit nihil omnino pro Neotericorum opinione ex isto Augustini loco sequi. Sed ut verum fatear, non videtur genuinum istius loci sensum attingere.

Itaque secundo respondeo, etiam hic (quemadmodum & in praecedentibus nonnullis objectionibus) ostendere Scholasticos, qui illo loco pro sua gratia congruae firmamento & illa decantata indifferentia voluntatis utuntur, cuiusmodi gratiam pro Christi gratia inferre conentur: illam videlicet, quae primis hominibus innocentibus, atque Angelis data fuit, prout Massilienses ex aliqua parte tenuerunt: atque ita vires hominis post peccatum non solum illatae, sed etiam fortiores esse censentur, quam ante lapsum fuerit.

Hoc igitur ut intelligatur, observandum est, Augustinum in isto loco, non de qualitate disputare, causamque inquirere, unde nascatur. Patet hoc liquidissimè ex illa ipsa quam tractat hypothese quanam videlicet causa fuerit, deficientis voluntatis Angelorum. Nam de illa statim initio capitis dicit: *Hic primus defectus, & prima inopia, primumque vitium eius naturae &c.* Huius porro male voluntatis causa efficiens si quaeratur, nihil invenitur. Et infra cum causam eius ad aliam malam voluntatem priorem disputando & inquirendo, non asserendo produxisset, eademque questio de illa priore & alia quacumque praecedente nasceretur, tadem ut omnis ambiguitas tolleretur: *Et sic aliquis, inquit, inquirendi modus, causam primam voluntatis mala inquirere. Non est enim prima voluntas mala, quam nulla (legendum videtur ulla) fecit voluntas etiam mala, sed illa prima est quam*

Responz. 1.
parie disp.
98. r. 7.

Leonard Co-
quans in il-
lino August.
locum.

L. de pra-
dest. S. 10.
cap. 3.

Cap. 6.

quam nulla fecit. Nam si precesit, à qua fieret, illa prior est qua alteram fecit &c. Et infra: Si ergo non erat sempiterna, quis eam fecerit quæro. Ad hanc igitur questionem luculentius illustrandam, ponit etiam in duobus æqualitatem corporis & animi, paritatem tentationis, ceterarumque circumstantiarum; sed ita ut & hic multis insinuet modis se de prima mala voluntate prosequi disputationem suam. Nam hinc est quod modum tentationis exprimens, non nisi suggestionis & qualiscumque suasionis meminit, relicta delectatione concupiscentiæ, per quam homines juxta constantem doctrinam ejus, jam post lapsum, hoc est, post primam voluntatem malam, ad omnia peccata propelluntur. Hinc est quod dicit ante istam voluntatem malam, nihil esse hominem nisi naturam bonam, cuius auctor Deus, cum tamen ipse semper in hominibus lapsis gravissima agnoscat vitia, quorum non est auctor Deus. Hinc est denique, quod concludens istam de duobus æqualiter tentatis disputationem, discretè dicit: *Inveniet, voluntatè malam non ex eo esse incipere, quia natura est, sed ex eo quod de nihilo natura facta est.* Si ex eo incipit ergo de prima mala voluntate sermo est, quæ nullis omnino sit pena peccati. Hanc autem certissimum est, nullam esse juxta doctrinam sancti Præsulis, nisi illius qui inter Angelos, aut homines primus cecidit. Nam lapsorum hominum omnia peccata ita peccata sunt, ut sint simul supplicium præcedentis malæ voluntatis, quemadmodum ex professo alibi secundum ejus principia tradidimus. Ad hunc igitur colligans perpetuò Augustinus intentionis susceptæ scopum, etiam in reliquis que sequuntur capitibus, per easdem lineas de prima mala voluntate reciprocatur disputationem suam, quærens latissimeque differens, utrum cum illa mala voluntate creati sint, an à bona voluntate deficiendo mutati. Ut sanè nihil manifestius esse possit, quàm de prima mala confessione voluntatis sermonem esse, quæ videlicet nullo adhuc vitio concupiscentiæ, contra ejus violentos impetus victrix gratia requiritur, depravata sit.

Quæ si vera sint, sicut esse vera discursus Augustini & apertissima ejus verba nos confiteri cogunt, profectò locus iste non solum ni-

hil adversarios juvat, sed etiam jugulat. Non juvat quidem, quia non loquitur de lapsæ naturæ statu, de cujus gratia nobis disputatio est; sed de statu innocentie hominum & Angelorum, in quibus prima voluntas mala, & bonæ voluntatis permansio non ex adjutorij, sed ex voluntatis diversitate nascebatur, quemadmodum nos ex professo, tum hoc libro, tum alio loco juxta sanctum Augustinum demonstravimus. Jugulat verò eos ille ipse locus, quia cum Augustinus voluntatis primæ, stantis cadentisque differentiam non ab adjutorij diversitate, sed ab indifferentia voluntatis petat, & ipsi doctrinam istam ad lapsas infirmasque voluntates pertinere contendunt, perspicue declarant; indifferentiam libertatemque voluntatis, & consequenter gratiam qua voluntas lapsorum hominum adjuvatur, juxta sententiam suam, non esse jam alterius rationis, quantum ad operandi & adjuvandi modum, quàm in Adamo, hoc est, quàm in præstantia primæ libertatis fuit. Nempe volunt eodem modo (sicut hoc Augustinus de Angelis & hominibus primis omni concupiscentiali motu carentibus docuit) ita gratiam nunc etiam adjuvare voluntatem, quæ tentationibus premitur, ut eas possit superare si velit, ut in adjutorio gratiæ permaneat si voluerit, ut autem velit, in ejus libero relinquatur arbitrio. Denique sic per illud adjutorium muniri voluntatem, ut quàmvis non sine adjutorio stet, stare tamen & cadere, ab illa dominatrice voluntatis indifferentia suspendatur; ideoque cum eodem adjutorio, omnibus paribus, non solum diversos homines, sed etiam eundem ipsa posse, nunc stare, nunc cadere, prout ei pro sua libertate placet. Nam propterea ut hoc omnibus persuadeant, tum istum præsentem locum de duobus æqualiter tentatis, quem Augustinus de prima mala voluntate intellexit, facillimèque pro nutu liberæ indifferentisque voluntatis caveri potuit, tum verò omnia quoque superiora loca, quæ Semi-pelagianorum sententiam continebant, tanquam sententiæ suæ ad ungem concinentia, tanto studio ac sedulitate corradunt. Hoc autem ab Augustini & Ecclesiæ doctrina remotissimum esse, satis in superioribus demonstravimus.